

στρατόν, πρὸ πάντων δὲ ὑποχρεώσας τοὺς πλουσιωτέρους τῶν Ἀχαιῶν νὰ ὑπηρετῶσιν αὐτοπροσώπως, καὶ ἀσκήσας αὐτοὺς λαμπρῶς ἐνίσχυσε τὴν συμπολιτείαν· ἀλλ' ἐνίσχυσεν αὐτὴν ὡς πρὸς τοὺς γείτονας Πελοποννησίους, ὡς πρὸς δὲ τὴν ὄλην τύχην τῆς Ἑλλάδος δὲν ἐπενήργησεν οὐδ' ἠδύνατο νὰ ἐπενεργήσῃ. Περὶ τοῦ Φιλοποίμενος λέγομεν ὅτι εἴπομεν περὶ τοῦ Κλεομένου· αἱ περὶ αὐτὸν περιστάσεις ἦσαν τοιαῦται ὥστε ἐμελλον ἀπαραιτήτως νὰ ματαιώσωσιν ἅπαντας αὐτοῦ τοὺς ἀγῶνας καὶ ἄπασαν τὴν ἀξίαν. Ὁ Φιλοποίμη ἐπωνομάσθη ἔσχατος τῶν Ἑλλήνων· τοῦτο μαρτυρεῖ ὅτι οὐδένα εἶχε τῶν διανοημάτων καὶ τῶν ἀρετῶν συνεργόν. Ἴνα λάβωμεν δ' ἔννοιάν τινα τῆς ἠθικῆς καὶ πολιτικῆς ἐξαχρειώσεως εἰς ἣν περιέπεσε τότε ἡ Πελοπόννησος, ρίψωμεν ἐν βλέμμα εἰς τὴν κατάστασιν τῆς Σπάρτης. Ἐν Σπάρτῃ κατέλαβε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κλεομένου τὴν ἀρχὴν ἀνθρωπὸς τις κοινός, ὁ Λυκοῦργος (1), ὅστις δὲν διετήρησεν αὐτὴν εἰμὴ διὰ ληστρικῶν ἐπιδρομῶν. Ἀποθανόντος δ' αὐτοῦ προῆλθεν εἰς τὴν ἐξουσίαν ἀνὴρ ἕτερος ἀγνώστου καταγωγῆς, ὁ Μαχανίδας, πράξας τὰ πάνδεινα εἰς τοὺς ἰδίους ὑπηκόους, ἐμπνεύσας τρόμον μέγαν δι' ἀδιακόπων κακουργιῶν εἰς τὰς πόλεις τῆς ἀχαικῆς ὀμοσπονδίας καὶ ὑποστηρικτῆς κατὰ τούτων ὑπὸ τῶν Αἰτωλῶν. Ὁ Φιλοποίμη ἐνίκησεν αὐτὸν περὶ Μαντινείαν ἐν τῇ πρώτῃ μάχῃ τὴν ὁποίαν ὡς στρατηγὸς συνεκρότησε, καὶ ἐφόνευσεν ἐνταῦθα τὸν τύραννον ἰδίᾳ χειρὶ τῷ 207. Ἀλλ' ἐπιτεθεὶς ἤδη κατὰ τῆς Σπάρτης ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὴν ἀνύψωσιν τρίτου τυράννου, πολὺ δεινότερου τῶν προηγουμένων, τοῦ Νάβιδος, ὅστις, ἀπωθήσας τοὺς ἐχθρούς, κατέλαβε τὴν ἐξουσίαν, ἐφόνευσεν ἀμέσως ἢ ἐξώρισεν ἅπαντας τοὺς πλουσίους Σπαρτιάτας, ἀφοῦ διὰ δεινῶν βασάνων ἠνάγκασεν αὐτοὺς νὰ παραδώσωσι τὴν περιουσίαν, συνωμολόγησε συνθήκην ἐπίσημον μετὰ τῶν πειρατῶν τῆς Κρήτης, ὠχύρωσε τὴν Σπάρτην, κατέστησεν αὐτὴν ὀρηκτήριον ὄλων τῶν κακούργων τῆς Πελοποννήσου καὶ ἄρξας ἐπὶ πεντεκαίδεκα ἔτη διετέλεσε λεηλατῶν τὰς γείτονας πολιτείας. Εἰς τοιαύτην κατάστασιν περιῆλθεν ἡ πατρις τοῦ Βρασίδου, τοῦ Λυσάνδρου καὶ τοῦ Ἀγησιλάου! Ὁ δὲ Φίλιππος, ὅστις μόνος ἠδύνατο νὰ σώσῃ ἔτι τὴν ἐξωτερικὴν τῆς Ἑλλάδος αὐτονομίαν ἀπὸ τῆς ἐπαπειλούσης αὐτὴν ρωμαϊκῆς δυναστείας, ἀντὶ ν' ἀσχοληθῆ νὰ ἐνώσῃ ἐπὶ τούτῳ δι' ἐπιτηδείων συμμαχιῶν ἅπασας τὰς ἑλληνικὰς δυνάμεις, ἐνταῦθά τε καὶ ἐν Ἀνατολῇ, ἀπ' ἐναντίας, ὡς ἂν φιλοτιμούμενος ν' αὐξάνῃ τὰς ὑφισταμένας διαιρέσεις, ὑπέλαβε τότε ἐπιτήδειον τὸν καιρὸν νὰ πολεμήσῃ πρὸς τοὺς βασιλεῖς τῆς Αἰγύπτου καὶ τοῦ Περσῆ, πρὸς τοὺς Ρόδιους, καὶ πρὸς τὰς πόλεις τῆς μικρᾶς Ἀσίας, νὰ δηώσῃ τὴν χώραν τῶν Ἀθηναίων, νὰ ἔλθῃ εἰς διενέξεις πρὸς τοὺς Αἰτωλοὺς. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι ἀνεδείχθη, κατὰ ξηρὰν τε καὶ κατὰ θάλασσαν, στρατηγὸς ἐπιτήδειος, εἶναι ὅμως ὡσαύτως βέβαιον ὅτι οἱ Ρόδιοι, οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ὁ βασιλεὺς τοῦ Περσῆ, ζητήσαντες διὰ πρεσβειῶν τὴν συνδρομὴν τῆς ρωμαϊκῆς βουλῆς, ἔδωκαν εἰς ταύτην ἀφορμὴν νὰ κηρύξῃ κατὰ τοῦ Φιλίππου πόλεμον ἐν ἔτει 200, ἀφορμὴν τοσοῦτ' ἄλλο καλὴν ὅσ' ἂν πρὸ δύο περιόπου ἐτῶν εἶχον τελεώσει τὸν δεύτερον κατὰ τῶν Καρχηδονίων πόλεμον, ἐντελῶς ταπεινώσαντες τοὺς ἀντιπάλους ἐκείνους.

(1) Ἴδὲ Πολυβ. Δ' 35, 14—15· «Λυκοῦργον δὲ βασιλεῖα κατέστησεν, οὗ τῶν προγόνων οὐδεὶς ἐτετεύχει τῆς προσηγορίας· ὅς δούς ἐκάστῳ τῶν ἐφόρων τάλαντον Ἡρακλέους ἀπόγονος καὶ βασιλεὺς ἐγεγόνει τῆς Σπάρτης. Οὕτως εὖονα πανταχῇ τὰ καλὰ γέγονε. Τοιγαροῦν οἱ παῖδες παίδων, ἀλλ' αὐτοὶ πρῶτοι τῆς ἀνοίας ἀπέτισαν τοὺς μισθοὺς ἢ καταστήσαντες».

